

ÚJ ÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

I. ÉVFOLYAM. 3. SZÁM.

MEGJELENIK
MINDEN HÉTEN KEDDEN

1945. NOVEMBER 27.

A fasizmus nemzetközi nyelve az antiszemitizmus — mondja Ilja Ehrenburg

A hideg novemberi reggelen összefagyott kezekkel és a tavalyi novemberi emlékektől megfagyott lélekkel várom, hogy beszélhessek azzal a valakivel, aki a legsötétebb időkben is tudott ember lenni. Ilja Ehrenburg-ot várom a hotel halljában, hogy emberi s zsidó problémáinkról tudjak meg valamit tőle. Mert hiába, számomra Ehrenburg elsősorban a Lasik Roitschwanz figurájának, ennek az általa halhatalanná lett homeli zsidó szabócskának remekbeformálója. Lasik mindig emberi s ugyanekkor szinte klasszikusan zsidó egyszerre, aminek persze meg is adta az árát, mint ahogy a zsidóság is...

Kedves, őszülő férfi jön felém, soba nem láttam, még a fényképét sem ismerem, mégis tudom, hogy nem lehet más, mint Ilja Ehrenburg, a Szovjet és az egész emberiség egyik legharcosabb írója, legmélyebben érző embere, akit ebből a szempontból talán egyedül Upton

Sinclair-rel lehetne egybevetni. Kabátjának kihajtója tele van kitüntetésekkel, hiszen a Sztálin-díj, a Lenin-rend és más katonai kitüntetések mellán megilletik azt az embert, aki egész életét, egész írói munkásságát az elnyomottak ügyének szolgálatába állította és az utolsó években ott volt mindenütt, ahol „történt valami”. Valami a nép ellen, a szabadság ellen, a szocializmus ellen, akár Bécsben, akár Spanyolországban, akár most, a háború során szinte Európában, Párizson kezdve s Berlinben, a berlini bevonulással végezve. Csak természetes, hogy ide is ellátogatott. Itt is „történt” egy s más. Egy ország gazdasági katasztrófája, lerombolása, kifosztása és — csak úgy mellékesen — mintegy hétszáz ezer zsidó kiirtása.

Elmondom, hogy Magyarországon mi történt népünkkel. Mindenről tud, még a statisztikai adatokat is pontosan ismeri.

— A fasizmus az összes zsidókat ki akarta irtani — mondja — és hatmilliót közülük sikerült is megölniök. Nálunk még kevesebben maradtak a háborúdulla részeken, mint itt, Magyarországon. Kiebben 70.000 zsidó élt, ma csak tizenháromezer van.

E számok eszembe juttatják vidéki városainkat, ahol sok helyütt hasonló a helyzet. Szülővárosom, ahol nemrég jártam s tudom, mit jelent zsidó halottak árnyékában zsidóknak zsidóként élni.

— Könyvet írok a rémségekről, Fekete Könyvet lehet csak erről írni, — borul el Ilja Ehrenburg tekintete — a világ legtragikusabb dokumentumai szolgálnak forrásul a Livre Noir-hoz. De akadnak közöttük hősi feljegyzések is. A szov-

jet-zsidók, ha nem gyilkolták le őket azonnal, mindenütt elmentáltak s nem hagyták magukat birkamódra lemészárolni.

És szemem előtt felrömlenek a mi zsidaink, amint vonulnak az uton, kiszolgáltatottan és tehetetlenül, közöttük jómagam is. És csak ne kérdezzük, hányan jöttek vissza közülük...

— A szovjet-zsidók még a gettóban is szervezkedtek. Vilnában például lengyel és lett nyelvű lapjuk volt. De nemcsak szervezkedtek, cselekedtek is. A partizánok hívó szavát a gettó falán át is meghallották. Vilnában 500 zsidó tört ki a gettóból és csatlakozott szervezeten a partizánokhoz. Minszk-ből 1000 zsidó partizán került ki.

Legjobban ez a kérdés érdekli. A zsidó partizánok. Akik egyedül meglátották meg Európa Keletén, hogy zsidók is tudnak és akarnak harcolni. Szeretné látni harcos és bátor zsidók nevét haladni, a szervezett védekezés részleteit meg tudni és én rá nézek Ehrenburgra és csak az igazat mondhatom. Egy pár fiatal zsidó, legfőképpen cionista, csak ezek vették ki akkor úgy, ahogy most sokan, nagyon sokan — emlékeznek...

— A Vörös Hadseregben minden zsidó a Szovjetért harcolt, de ugyanakkor az egész emberiségért is. Harcoltak azért, hogy megmutassák: nem lehet embereket büntetlenül gyilkolni.

Majd ezt mondja:

— A fasizmus pestis és a fasizták nemzetközi nyelve az antiszemitizmus!

Ezt a mondatot a reakciók számára vastag betűvel kellene kinyomtatni, — gondolom, — valóban a legjobb ismertetőjele ez annak, ki maradt meg fasiztának.

— A magyarországi zsidóknak tudniuk kell, hogy életüket egyedül a Vörös Hadseregnek köszönhetik, pedig a mi hadseregünk nem a zsidókért harcolt, de harcolt minden emberért, aki rabszolga volt. A szovjet katonák azért vértet, hogy más népek felszabaduljanak, hogy győzzön a jó a rossz felett.

Még egy kérdésem van Ilja Ehrenburg-hoz. Ez a kérdés azonban az oroszhoz és a meggyőződéses kommunistához szól. Eszemben van az esztendő előtti november, az üvölő német hangok a lágerben, ahol nem volt kegyelem senkinek és ahol azzal ijesztgettek bennünket, hogy az oroszok majd még külön dolgokat fognak velünk csinálni. És íme, vége lett a háborúnak és a győztes oroszok még a németekhez is jók. Hogyan lehetséges ez? — kérdezem.

— Mi nem a németekért vagyunk jók a németekhez, hanem önmagunkért, saját jövőnkért, — mondja távolbanéző

ÁRA 200 PENGŐ

szemekkel. — mert mi nem adhatjuk vissza a németeknek gaztetteiket. Mi nem gyilkolhatunk gyermekeket! Tanuljuk meg végre s mindörökké: nem ember az, aki gyereket ölt...

Nem szívesen beszél a németekről, nem is akar róluk többet mondani.

— Tengernyi vér választ el bennünket...

Kisült-e közben a nap, vagy valami mástól lett melegem, mire kijöttem a hideg hotel-hallból ezen a pesti novemberi délelőttön?

KIS KATALIN

Régi jogok — új kötelességek

A letűnt reakciós korszak megfontoltan teremtette meg azt a helyzetet, hogy végre valóra válhattak a nyilasok vérgőzös álmái. Rendszerezések és következtetések voltak az intézkedések. A numerus clausus-sal kezdtek, majd az egymást követő zsidótörvényekkel folytatták. Így érkezett el a gettók ideje s így indult el a magyar zsidóság a haláltáborok felé.

Most megkezdődött a feltörő vadzizek levezetése, üszkös romokat takarít a magyar zsidóság. Fel kell építenie lerombolt, meggyalázott templomait, meg kell nyitni az elpusztított iskolákat, helyre kell állítani a kirabolt intézményeket. Ugy a fővárosban, mint a vidéken lassan megindul újra a hitközségi élet, hogy meginduljon újból a felekezeti igazgatás.

Fellette súlyosak ezek a feladatok. Pótolhatatlan értékek pusztultak el emberben és anyagban, mivel azonban az élet örök törvénye szerint még a sirhantok felett is új vetés sarjad, jogok és kötelességek hárulnak mindazokra, akik Isten kegyelméből megmaradtak.

Miként az élethez és szabadsághoz minden embernek egyformán joga van, mindenkinek kötelessége, hogy kivegye részét a közös terhek viseléséből, melyek nélkül el sem képzelhető a demokratikus új életforma. Ezt nem lehet egyedül a külföldi zsidóság anyagi segítségével és a kormányzat intézkedéseivel létrehozni, mert aki boldogulni akar ebben az országban, nem gondolja, hogy elég a mult szenvedéseinek felhánytorgatása és a hibák felmutatása. Aki jogot akar, annak kötelességet is kell vállalnia.

Súlyos feladatok várnak a zsidó felekezeti igazgatásra. A megmaradt értékek meg kell védni. A jogokat meg kell tartani. Hitközségeink a reájük háruló kötelességekkel csak úgy tudnak megbirkózni, ha gondoskodnak háztartásaik ellátásáról. Ezért meg kell indítani az adóztatást, elő kell terem-

feni mindazokat az eszközöket, amelyeknek híján sem romokat ellakarítani, sem építeni nem lehet. Gondoskodni kell az ellátatlanokról és betegekről, kilencselni és harcolni kell mindazokért, akik még nem tértek vissza, vagy visszajöttek már, de még nem állnak a maguk lábán. Sok ezer apátlan, anyátlan árváról, gyermekeiktől megfosztott öreg szülőről, betegről és nyomorékról kell gondoskodni. Vissza kell szerezni az elrabolt vagyontárgyakat és meg kell segíteni az egyént, mikor jogát keresi és helyét nem találja.

Tudjuk, hogy felekezetiünk tagjai közül sokan elfásultak az őket ért sorscsapások alatt. Megtépázott bennünket a történelem vihára, de a bibliai árvíz után is új életet kezdünk, most is újból nekiindulunk az utnak, melyet számunkra kijelöl az Irás.

Kérjük minden hittestvérünket, ne várjanak olyan intézkedésekre, amelyek megindítják újból a felekezeti adóztatást. Vessen számot mindenki közös feladatainkkal és problémáinkkal. Kétszeresen ad, aki gyorsan ad! Soha nem volt ez a tétel olyan igaz, mint napjainkban az árak rohamos emelkedése és a terhek gyors növekedésének idejében. Hiszszük, hogy nem hiába fordulunk ezzel a kérés szöveggel hitfeleinkhez. Ne várják be az adófelszólításokat, ne okozzanak adminisztrációs költségeket. Mi ügyelünk a közpénz minden fillérére, vigyázzanak ők is a közösség pénzére. Induljon meg az önkéntes adófelvétel, hogy megindulhasson minden vonalon az újjáépítés, Isten dicsőségére és Izrael boldogulására!

Naptárak

és mindenféle

papíráruk

legolcsóbban

György Imrénél

Deák Ferenc-u. 15. Tel.: 380-515.
Vidéki kereskedőknek is.

Chanukka csodája

5706 — 1945

Apró gyertyák gyúlnak Kiszláv 25-én a zsidó templomokban és zsidó otthonokban: nyolc napon át estefelé mindig eggyel több ünnepi fényt gyújtunk és dicsérjük az Örökkévalót, aki „csodákat művelt őseinkkel ama napokban, ez időtájt”...

Lobognak a szent lángok és mi visszanezünk... Egy év előtt a gettó sötétjében olyan rettegve, oly szétszórta égték a mi apró fényeink — inkább csak a szívekben élt a remény szikrája, csak a lélek mélyén lobogott a hit lángja. Bömböltek az ágyuk, a fájdalom szava sajgott az ajkakon, apró mécsesek imbólgyó fényei nem integettek egymás felé a zsidók ablakából, mint máskor — sűrű, vészterhes sötétség feküdt a városban: de a látók a gettó sikátorai fölött is megpillantották az égen ragyogó csillagokat s a csillagok idején is hallották a zsidó történelem évezredek távolságából Juda Makkabi bátorító üzenetét. Akkor is zengett a próféta szava: „Nem a fegyverek ereje és nem az erőszak, hanem Isten szelleme” győz — chanukka csodája.

Lobognak a szent lángok és mi messze nézünk... A Talmud elbeszélése szerint, amikor a Makkabeusok győzelme után a szent templomot Jeruzsálemben újra avatták, csak egy kis korsó olajjal találta meg, amelyen érintetlen maradt a főpap pecsétje és így alkalmas volt arra, hogy meggyújtsák vele a hétágu menóra mécsseit. A templomavatás csodája, hogy máskor a korsóska olaj csak egy napig volt elég, most nyolc napig égett, míg újat készíthettek... Most is templomot avatunk: a gyűlölet pusztító szelleme szédülte Izrael szentélyét s alig maradt kis korsónyi a szentség olajából. A főpap pecsétje csak egy korsóska olajjal érintetlen, oly kevés az olaj: alig van töretlen hit a teremtésre, vallásra szellem az alkotásra, történelmi öntudat, teljes értelmű a zsidó munkára. Legyen a csoda most új valóság: nyolc napig égjen a menórán a kis korsó olaja, lobogjon benne a zsidó istenszeme és akarat varázsa, mert ezt követeli tőlünk jövőnk parancsszava — chanukka csodája.

Lobognak a szent lángok és mi a fénybe révedezünk... „Ezeket a lángokat mi meggyújtjuk a csodákért és a csodákért, a szabadságért és az érettségért, a küzdelemért” — így imádkozunk s arra gondolunk, hogy Isten csodája, hatalma megmentett minket a gonosz erőszak gyilkos szándékától. Ilyenkor a fénybe tekintve az ablaknál állunk a gyertyák előtt és nézzük-nézzük, amint lassan ellobbanak a lángok, a hűnyő, hamvadó kanócokból apró füstoszlop száll fel. Künn az utcán opálózó köd ereszkedik alá, merengő szemek előtt lassan fehér lepellel öltözik a város: csillámzó kőpé tágul a vidék s messzeségbe, fehér tájba olvad előttünk minden... A távolból fénylő alakok közelednek felénk, végtelenbe tűnő országutakon fáradtan, sóvárgó tekintettel bandukolnak... Ezek és ezek jönnek — százezrek térnek be hozzánk — minden hova, ahol a Fény Ünnepe gyertyák lobognak. Amint a lángok elé érnek, felmagasodnak alakjuk, kibontakozik erejük, tűzben ragyognak szemek. Hősök ők, a mi mártíraink, zsidó eszmék hordozói, a zsidó lét legendás csapatai. Megtérnek mind-mind az új Makkabeusok s velünk dalolnak: „Élvösségem sziklavára, Téglét illet csak a hálát”...

Egy pillanatig tart mindössze s eltűnik előttünk a glóriás kép... Különös melegség járja át szívünket, a gyertyák rég kialudtak s mi nézzük az utca sűrűsödő ködét. Nem pillantunk vissza, nem tekintünk messzeségbe, közelebb lépünk az ablakhoz s az utca sötétjébe rejtjük a szemünkben felesillanó fényeket... Káprázat volt-e avagy valóság; emlékezésünk-e vagy történelem? Ki tudja?... Ne firtassuk!... Régmúltak regéje, napjaink csodája — chanukka csodája...

KATONA JÓZSEF

BRILIÁNST, ÉKSZERT,
napi áron

Scheer György

Semmelweis-utca 19, félemlot 1.
ARANYAT VÁSÁROL

Székelly Emil ékszerész
Rákóczi-ut 26

briliáns, aranyat, ezüstöt legdrágábban vesz.

A magyar zsidóság egységes állásfoglalása Palesztina kérdésében

A vasárnapi nagygyűlésén a kormány képviselőjében jelen volt és felszólalt dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkár

Impozáns nagygyűlést tartott a magyar zsidóság vasárnap, november 25-én délelőtt a Royal-színház épületében. Impozáns volt ez a nagygyűlés méreteiben és külsőségeiben egyaránt. Ünneplés szint jelentett az a körülmény, hogy a nagygyűlésen megjelent a magyar kormány képviselőjében dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkár, dr. Vidor Gyula miniszteri tanácsos és dr. Jakabovics Béla miniszterelnökségi jogtanácsos kísérelében. Az államtitkár a nagygyűlés folyamán maga is felszólalt. Méreteiben impozánssá tette az a tény, hogy azon először vett egyútt részt a zsidóság minden frakciója. Eljöttek a neologok, orthodoxok, cionisták, hogy közösen foglaljanak állást Palesztina és az európai zsidóság helyzetével kapcsolatban.

A Royal-színház nézőterét zsúfolásig megtöltötte az érdeklődő közönség, a színpadán felállított asztalnál foglaltak helyet a gyűlés szóvivői: Stöckler Lajos, az Izraeliták Országos Irodájának és a Pesti Izr. Hitközség elnöke, Kahan-Frankl Samu, az Orthodox Izr. Központi Iroda elnöke, dr. Geyer Albert, a Magyar Cionista Szövetség elnöke, dr. Hevesi Ferenc lelkész vezérőrnagy, a Pesti Izraelita Hitközség főrabbi, dr. Náthán Sándor, a Jewish Agency Palesztina hivatalának vezetője, Duschinsky Jenő orth. rabbi, az Agudat Jisraél megbízottja és a Hechaluc zsidó ifjúsági munkásszervezet megbízottja.

STÖCKLER LAJOS

megnyitván a nagygyűlést, megállapította, hogy ezúttal képviselve van a magyar zsidóság minden rétege, élénk cáfolatnál annak, amit azok állítottak, akiknek ideje lejárt, hogy a magyar zsidóságot nem lehet egy táborba tömöríteni. Mert itt együtt vannak neológok, orthodoxok, cionisták és asszimilánsok is. A magyar zsidóság most felismerle a helyes utat, amikor belátta, hogy csak az egységes zsidóság képes csele-

kedni és csak az egységes zsidóság vezetői ezt belátták s belémázták. Köszöni, hogy a zsidóság vezetői ezt belátták s reméli, hogy a zsidóság a maga ügyeit az újjászületett magyar demokráciában másképp fogja intézni, mint a múltban.

STÖCKLER LAJOS

örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy ennek az új demokratikus Magyarországnak a gyűlésen megjelent hivatalos képviselőjét dr. Balogh István miniszterelnökségi államtitkárt üdvözölje. Az összejövetel célja, hogy a maradék zsidóság sorsáról beszéljünk. Hol élnek ezek? Európa 7 milliónyi zsidóságából mindössze 1,300.000 maradt, talajtalantul tengődve. Egyrésztük köztük a magyar zsidóság egy töredéke megmenekült, ugyszintén a romániai zsidóság nagyobb része. Azoknak a sorsáról kell gondoskodnunk, kik mindent elvesztettek s nem tudnak és nem akarnak régi lakhelyükre visszatérni, ahol csak a múlt emlékei kísértenek. Mi történi kezdekkel? A maradék zsidóság megmenekülését a diadalmas Vörös Hadseregnek és az angolszász hatalmaknak köszönheti. Reméljük, hogy ezek a nagyhatalmak meg fogják adni az ottlont azoknak, akik ottlont után vágyódnak. Meg fogják adni azoknak, akik nem tudnak ott élni, ahol minden szeretleikre emlékezteti. Közülük bizony sokan azt hangoztatják, hogy jobb lett volna odakint elpusztulniok, ahol családjuk is elpusztult. Lehetetlen az, hogy hosszú évekig korlátozott állítasanak a bevándorlás elé. Megengedhetetlen, hogy további bizonytalanságban éljenek ezek az emberek az elszórt németországi deportáltlábórokban. Azok is felemelik szavukat ezeknek érdekében, akik itthon akarnak maradni s részt akarnak vállalni az új, demokratikus Magyarország felépítésében. Akik itt élnek és itt akarnak maradni, tudják, hogy nem fognak többé megismétlődni a szörnyűségek, amelyek itt történtek. De segíteni akarnak azoknak, akik teljes bizonytalanságban élnek. Legalább 100.000 zsidó számára követelünk beutazási engedélyt Palesztinába. Kéri a nagygyűlést, fogadja el egyhan-

gulag az ezirányban előterjesztendő határozati javaslatot.

Ezután

KAHAN FRANKL SAMU

emelkedett szólásra

— A magyar orthodoxia nevében ki kell jelenteni a következőket. A magyar zsidóság állásfoglalása sorsdöntő kérdésekben mindig egységes volt. A Palesztina kérdésben az egész világ zsidósága szolidáris. Joggal hihettük, hogy Palesztinában végre nemzeti otthont állíthatunk fel, ez elé most súlyos akadályok tornyosulnak. Hitet teszünk a zsidó nép Palesztinára való joga mellett. Hangot kell adnunk annak a nézetünknek, hogy a Palesztina-kérdés hitünk egyik sarkalatos tétele és nemcsak a Balfour-deklaráció, hanem a biblia is utal erre. Az ősi földhöz ragaszkodunk a galutban is. Hiszünk, hogy ettől nem fosztanak meg és a Mindenható igazságot fog szolgáltatni a biblia népének.

DR. GEYER ALBERT

volt a következő szónok.

— Palesztina az egész zsidóság jobb jövőjének záloga. Palesztina elvesztése a zsidóság fizikai, anyagi és erkölcsi pusztulásához vezetne. A pusztító viharok után vissza kell térnünk a normális életformához. Palesztina földje legyen az a hely, ahol a zsidóság az arabokkal együttműködve mint gazdanép dolgozhasson. Palesztina a regenerálódás helye a zsidóság részére. A Fehér Könyv miatt a legális bevándorlók száma igen csekély. A háború folyamán összesen csak mintegy 60.000 főnyi személynek adtak lehetőséget a bevándorlásra. Fájdalmasan kell megemlékezni a Struma hajó és a Pátia hajó tragédiájáról, mely mintegy igazolni látszik Weismannak ironikus megjegyzését, hogy Palesztina kapujára ilyen szövegű tá-

la van kifüggesztve: „Zsidót itt nem kívánatosak”. Magyar vonatkozásban a zsidó vallású polgárok egyenrangúak lettek és más felekezetű honfitársaikkal együtt dolgoznak az ország újjáépítéséért, de figyelemmel kísérik Palesztina épülő munkáját és segíteni kívánják a kivándorlókat. Palesztina egyedüli záloga és biztosítéka a zsidóság fennmaradásának. Ennek kíván hangot adni ez a mai nagygyűlés.

DR. HEVESI FERENC

beszélt ezután.

A magyar rabbikar és a Magyar Zsidó Társadalmi Szövetség nevében szólalt fel. A tan a Szentföldről sugárzott szét, ott jártak a proféták, lelkünk hódolattal borul le Izrael országa előtt. Juda Halévi szerint az emberiség élő organizmusa a Szentföld. Központja, fényszeles a vallási hírdetésnek. Hisz, hogy a zsidó ifjúság, mely ott gyárakat épít, a templomok építéséről sem fog megfeledkezni. Hiszünk a demokrácia örökkévalóságában és éppen ezért nagy szomorúsággal töltönek el bennünket a szlovákiai események, ahol magyar testvéreinket is üldözik, nemcsak a zsidókat. Minden hatalmasságnak meg kell tennie mindent azért, hogy e szörnyűségek úgy, magyar, mint zsidó testvéreinkkel, minél előbb megszűnjenek. „A hatalmak felé pedig — mondotta — itt a tanulság: Nyissatok meg Erec Jisraél a zsidóságnak. Ne tőrjétek a jogtalanságot se magyar, se zsidó testvéreinkkel szemben.”

Az elnöklő Stöckler Lajos bejelentette, hogy dr. Balogh István államtitkár kíván a nagygyűlés közönségéhez beszélni. (Közben Balogh államtitkár lejött páholyából a színpadon elhelyezett szónoki asztalhoz.) Stöckler elnök üdvözlő szavai után

Dr. Balogh István

miniszterelnökségi államtitkár megköszönte az üdvözlést. Hogy a zsidóság nagygyűlésén — folytatta, — a demokratikus magyar kormány képviselője, aki személyében Tildy Zoltán miniszterelnököt is képviseli, részt vesz, két tényt állapít meg. Az egyik az, hogy a kormány teljes

mértékben elítéli mindazt, amit a múlt a magyar zsidóság ellen elkövetett, másrészt bizonyítani akarja, hogy a demokratikus magyar kormány tehetségéhez képest mindent meg akar tenni, hogy a zsidóságot ért sok sérelmet és méltatlanságot jóvá tegyék. Ezért helyezték ha-

tályon kívül a rendeletek egész sorát és a zsidóságot iparkodtak teljes emberi és polgári jogaikba visszahelyezni. A kormány ezt a feladatot nem fejezte be teljes mértékben és tudatában van, hogy ezen a téren még többrendbeli kötelezettsége van és ezeket a kötelezettségeket teljesíteni fogja. Bizonyos mértékben azonban türelmet kell kérnie. Nem mintha az ehhez szükséges szándék nem volna meg, de nincsenek meg az anyagi eszközök, amelyek a teljes anyagi és erkölcsi jóvátételhez szükségesek.

— Ién — mondta Balogh Államtitkár, — aki azon a posztion állok, amely éppen a politikai nyugalmat akarja biztosítani, tudom, hogy vannak még hibák, inzulatok, amelyek a múltból maradtak és teljes mértékben még el nem űltek. Mindent el fogunk követni, hogy ezek a hullámok véglegesen és teljesen megszűnjenek. Kérnem kell azonban, hogy a zsidóság hallgasson saját vezetőire. Fontos, hogy ne járjanak külön utakon, mert a zsidóság hivatalos vezetői jobban el tudják bírni a helyzetet és a különböző irányból feszítő erőket. Ők a kormány tényezőivel állandóan fenntartják az összeköttetést. Legyenek tehát türelmesek és bizalommal a kormány és saját vezetőik iránt. Meggyőződésem, hogy teljes bizalommal ezt az országot sokkal gyorsabban fogjuk újjáépíteni minden magyart — zsidót vagy nem zsidót — teljes jogaiba és megszokott polgári kényelmébe vissza fogjuk helyezni. A magyar kormány nem kíván belésszólni azokba a törekvésekbe, amelyek a zsidóság egy részét fűtik. Egy kétségtelen, ami az elmúlt időben történt, az soha többé vissza nem tér. És ha a zsidóság továbbra is itt fog maradni, testvérként, egyenrangú és egyenjogú polgárként fogja őt minden magyar kezelni. (Élvezés és taps.)

Stöckler Lajos megköszönte Balogh István beszédét és kérte, tolmácsolja a demokratikus magyar kormánynak a zsidóság bizalmát és az őszinte elhatározását, hogy a demokrácia építésében minden erejével részt vesz.

DR. NÁTHÁN SÁNDOR

A magyar zsidóság állásfoglalását fejezte ki a Palesztina-kérdésben. Részletesen ismertette Palesztina politikai és közjogi helyzetét, Palesztina a demokráciáknak a fasiszmus ellen vívott háborújában kivette a maga részét, Zsidó zászlóalj

és zsidó brigádok harcoltak Afrikában és a nyugati fronton. Egymillió zsidó katona a szövetséges nemzetek hadseregében küzdött a fasiszta barbárság ellen. Zsidó partizánok a kelet-európai országokban eredményesen küzdöttek a Hitler zsoldjában álló csapatok ellen. A varsói gettó lázadása a zsidó történelem egyik legszebb jele. Ebben a háborúban minden demokratikus nép sokat szenvedett, de a legtöbb áldozatot a zsidóság hozta. A zsidó szenvedések és a történelmi jog alapján követeli, hogy nyissák meg Palesztina határait a bevándorolni szándékozó zsidóság előtt.

DUSCHINSZKY JENŐ

azokat az őszinte érzéseket fejezte ki, amelyek a vallásos zsidóságot kötik Palesztinához. A Biblia népe együtt érez a Biblia földjével. Az elmúlt évezredek bebizonyították, hogy Palesztinát csak a zsidóság tudja felvirágoztatni. A vallásos zsidóságnak az élete veszélyben van. A haladás új iránya folytán nincsen biztosítva a vallásos zsidóság élelhetősége. A Biblia szellemében élő zsidóságnak szüksége van a Biblia földjére.

Ezután a Helaluc szervezet megbízottja annak a zsidó ifjúságnak a nevében beszélt, amely már évtizedekkel ezelőtt lemondva az európai élet előnyeiről, vállalta az országépítés nehézségeit. Ez az ifjúság a Fehér könyv minden tilalma ellenére továbbra is folytatni fogja a munkáját és bizik abban, hogy az angol munkáspárt a pillanatnyi gyarmati érdekek felemelkedve, miként a múltban, úgy a jövőben is a zsidó munkásság oldalára fog állni.

Végül

DR. MUNKÁCSI ERNŐ

főtákar olvasta fel a nagygyűlés elé terjesztett határozati javaslatot, amely főbb pontjaitban a következőket tartalmazza:

FELEMELJÜK SZAVUNKAT az angol kormány által 1939-ben kiadott Fehér könyvnek, a palesztinai zsidó építőmunkát és bevándorlást korlátozó rendelkezéseinek hatálytalansításu, a zsidó nép Palesztinához való történelmi jogának érvényesítése,

a palesztinai Zsidó Nemzeti Otthon felépítésével kapcsolatban a Balfour-deklarációban tett ünnepélyes ígéret és a népszövetségi mandátum-szerződésben elvállalt nemzetközi jogi kötelezettség maradéktalan teljesítése,

Palesztina kapuinak a szabad zsidó bevándorlás számára való megnyitása érdekében.

HÁLANKAT ÉS EGYÜTT-ÉRZÉSÜNKET FEJEZZÜK KI Palesztina zsidó lakosságának, mely a háború tartama alatt oly hőstes helytállással védte meg a zsidó nép becsületét és vett részt az Egyesült Nemzetek oldalán a demokrácia győzelméért folytatott küzdelemben és amely jelenleg is oly áldozatkész elszántsággal száll sikra a megmaradt európai zsidóság megmentéséért és az egész zsidó nép jobb jövőéért.

A világ közvéleményéhez és az Egyesült Nemzetek vezető hatalmaival fordulunk:

SZOLGÁLTASSANAK IGASZSÁGOT A ZSIDÓ NÉPNEK! Ne engedjék, hogy a zsidó népet, mely a történelem és az utolsó háború legtöbb és legnagyobb igazságtalanságait volt kénytelen elszenvedni, újabb igazságtalansággal fennmarad-

ásának és jövőjének egyik legfőbb biztosítékától, a palesztinai zsidó otthon megteremtésének lehetőségétől megfossszák! Adjanak meg minden segítséget, hogy a zsidó nép ősei országában végre felépíthesse a saját otthonát — senki sérelmére, zsidók és arabok közös javára és az egész civilizált emberiség hasznára!

A nagygyűlés közönsége egyhangú lelkesedéssel fogadta el a határozati javaslatot.

Meghívó

A M. C. SZ. Mizrachí Szakosztály „Bné Akiba” ifjúsági mozgalma Kiszlév 26. és 29-én (december 1-én és 4-én) d. u. ¼6 órai kezdettel rendezi chanukka-nesefét, a Zeneakadémia kistermében. Jegyek kaphatók Laudon-u. 3. I. 9., d. u. 5-7-ig.

Chanukka ünnepségek

A Pesti Izr. Hitközség Vallásoktatásügyi Ügyosztálya 1945. évi december hó 2-án, 5706. Kiszlév hó 27-én rendezi hagyományos Chanukka ünnepélyeit: és pedig népi iskolai tanulók d. e. ¼11 órakor, a középiskolák Vallásos Körei pedig d. u. 4 órakor a Fürst Sándor-u. 21/b. sz. alatti kultúrteremben. Vendégeket szívesen látnak.

A Dózsa György-utí Templomkörzet, Talámd Tóra Egyesület, Nőegylet és Ifjúsági Csoport december hó 2-án, vasárnap délután ¼4 órai kezdettel rendezi a Dózsa György-ut 55. szám alatti kultúrteremben műsoros chanukka ünnepélyét.

A H. B. és a Ruhagyűjtő Század, valamint az Abonyi-utcaiak 1945 november 29-én, csütörtökön délután 6 órakor háláadó műsoros Chanukka-estet rendeznek a Pesti Izraelita Hitközség disztermében (VII. Síp-utca 12. II. em. 33.).

Kirakatállvány? Fleischmannról Dob-utca 37

Zsidó Világkongresszus és Jewish Agency for Palestine Magyarországi Képviselőlete

Statistikai és Tudakozó Hivatalának

(V., Wekerle Sándor-utca 7.) Közleményei

Az alant felsorolt személyek részére külföldről levél vagy üzenet érkezett. Kérünk min-

denkit, aki nevezettekről felvilágosítást adhat, közölje azt Hivatalunkkal (V., Wekerle

Sándor-u. 7. Telefon: 188-000) szombat és vasárnap kivételével, d. e. 9-1 óra között.

A címzett neve
Binetti Jenőné
Rehberger Zoltán, 1914
Stern Hilda
Schwimmer Helén
Freinó, Fleischmann Jolán, 1888. XII. 1.
Karsai Lili
Fodor Manó, Géza és Imre
Schestýer Pál
Hirschberger Sándor
Schwabachné, Schwartz Herta
Salamon Blanka és Irén
Pintér Lajos
Lidania Zisewicz
Buchinger Imre, Éva és Endre
Buchinger Erzsébet

Külföldről megadott lakcím

Kresz Géza-u. 4.

Thökölly-ut 117/5.

Csengery-u. 56.
Markó-u. 1.
Vörösmarty-u. 22.
Wekerle Sándor-u. 17.
Szombathely.
Nagyszőlős

Feladó

Herman Marmelstein, Newyork
Irene Bálint-Rehberger, London,
londoni kutatóiroda.

Tel-Avivból
Alice Heisig, Newyork

Frances Friderike, Newyork
Kolb, London
Sebestyén István, London
Sebestyén István, London
Singer Viktor
Leopold Salamon, London
Mariska Lacr
Martin Greenstein, Chicago,
USA-ból

Összinte beszélgetés Darvas Józseffel

**„Nem vagyok antiszemita“ — „Segíteni szeretnék, hogy a látszat-
igazságokat is kihuzzuk az új antiszemitizmus lába alól“**

Az önkritika mindig a legjobb eszköze volt a bajokból való kilábalásnak. Ahhoz azonban, hogy önkritikánk élesedjen, hogy tiszta képet nyerjünk önmagunkról, szükséges a kivülállók, sőt a bíráló kivülállók véleménye. Eppen ezért kerestük fel Darvas Józsefet, a Szabad Szó főszerkesztőjét, — aki az utóbbi időben több, a magyar zsidóságot, vagy legalább is annak egy részét támadó cikkeket írt és beszédet mondott, — hogy őszintén beszéljünk vele a magyar zsidóság kérdéseiről.

— Nem kerteltünk — tesszük fel az első kérdést —, mondja meg nyíltan, főszerkesztő ur, antiszemita ön, vagy nem?

Darvas József azonnal, bátorozottan felel.

— Soha nem voltam és ma sem vagyok antiszemita. Kicsit különös is, hogy ezt hangsúlyoznom kell, hiszen aki ismeri munkásságomat, az jól tudja, hogy

mindig elítéltem mindenféle faji megkülönböztetést.

[Amikor az első zsidótörvény

idején a magyar szellemi élet haladászelleme csoportja kiáltványban tiltakozott a későbbi törvény ellen, magam is aláírtam azt. Különbösen is írói és politikai pályámon mindig azon az oldalon álltam, amelyik a legélesebben küzdött a faji kérdés fasiszta felvetése ellen.

— Mit kifogásolt és kifogásol tulajdonképpen a zsidóságnál?

— Amikor néhány hónappal a felszabadulás után a „Szabad Nép“-ben megírtam „Összinte szót...“ című cikemet, szintén előbb vázolt meggyőződéseim hatott át. Nevetséges is lenne feltételezni, hogy amikor „korszerű“ dolog lett volna antiszemitának lenni, akkor az antiszemitizmus ellen harcoltam és éppen akkor „nyergeltem volna át“, amikor az antiszemita fasiszmus a vádlottak padján ül.

Eppen az új antiszemitizmus jelenségeit látva éreztem, hogy őszinte szót kell mondani ebben a kérdésben minden oldal felé.

Tehát a zsidóság azon elemei felé is, akik helytelen maga-

tartásukkal tápot adnak az új antiszemitizmusnak. Cikkeimből és sokat támadott Városi Színház-beli beszédemből azokról az elemekről szoltam, akik nem tudták — vagy nem voltak hajlandók — levonni a szörnyű tragédia tanulságait és ott akarják folytatni, ahol abbahagyták,

nem törődve a 600.000 áldozat pusztulásának rájuk is kötelező örökségével.

Ezek az elemek ma ahelyett, hogy beállnának a múlt felszámolásának és a demokrácia építésének mindenkitől egyforma áldozatot követelő munkájába, minden eszközzel gyors boldeglásra töreksznek. Hetek vagy hónapok alatt visszaszerezni azt, amit elvesztettek. Ahogy mi az egész magyarságon belül csak a demokráciáért folyó munka mértékével tudunk itélni minden ember fölött, ugyanúgy a zsidóságon belül is csak ezt a mértéket tudjuk elfogadni. Nem fogadhatjuk el tehát, ha valaki a szenvedéseire hivatkozva, külön elbírálást igényel a maga számára.

— A magyar zsidóság, de különösen a vidéki zsidóság olyan tragikus társadalmi és lelki-tani helyzetben van, hogy feltétlenül kiméltet érdemel. Mi a véleménye főszerkesztő urnak erről és arról, hogy miként lehet az új antiszemitizmus ellen a leghatásosabban küzdeni?

— Természetes, hogy kezdetekkel kell lennünk a magyar zsidóság tragikus helyzete iránt.

De hogy ezt a helyzetet tényleg feltárhassuk a fasiszma szellemétől még mindig fertőzött előtt, elsősorban minden oldalon őszinteségre van szükség, de nem csak felvilágosítás, hanem a felismert igazságok konzekvenciájának teljes levonása is szükséges. Hangsúlyozom, minden oldalon. A gyér számban viszatért vidéki zsidóság nagy része még fölig alátlan tapogatózik csak, hogy miként is kezdhetne újra emberi életet. A másik végletet azok jelentik, akikről már az előbb is szoltam. És

közül vannak azok, akik hevesülten és keményen dolgoznak az új demokrácia felépítéséért.

Nos, a legsürgősebb feladat, hogy minden erővel felszámoljuk a két végletet. Visszatéríteni az életbe a nehezen támolygókat és visszakényszeríteni a termelő munkához azokat, akik könnyen akar-

KOZMA

Írta: SZÉP ERNŐ

Elmondok Nektek valamit, kedves barátain, amit tavaly a zsidó sors hányattatásai közt tanultam.

Ilát elvittek magamat is azon az emlékeztető október huszadikán Erdővárosra, sánctot ásni.

Azt az utasítást kaptuk, hogy két napra szóló élelmet vigyünk magunkkal.

Eppen két napig meneteltünk, amíg elérkeztünk oda Erdővárosra.

Késő este jöttünk meg, di-deregtünk annak a téglagyári szarítónak a kövén, ahová lefektettek. Milyen jól fog esni reggel az a jó meleg kávé vagy leves.

Dehát elfelejtettek reggel frustókat adni.

Ebédre se kaptunk semmit, vacsorára se.

Voltak, igen, akik legalább egy hétre való elemőzsiát felpakoltak otthon, de a legtöbben kikoptak most harmad-

nap az enni valóból. Sok földhözragadt, szegény zsidó jött velünk, aki még két napi porciót se tudott hozni, piacra, boltba se lehetett októ. 15. és 20. közt mennünk, tilalmas volt a kapun kilépni a csillagosoknak.

Szóval csak negyedik nap estére kaptunk enni. Babfőzeléket. Voltak ott szerbek is, azoknak a konyhása főzte a vacsoránkat. El lehet gondolni, milyen határtalan éhesek voltunk. Mikor a kanalam megmártottam a csajkában és emeltem a szám felé, megcsapta az orromat a kozma szaga. Kozmák volt biz az a bab, de nagyon. Csak pillanatokig haboztunk, magam is, meg akik közt ott szorultam, aztán bekaptuk a babot. Bekebeleztük az egészet, ki is kaparta utána mindenki a csajkát, a csuprot.

Ebédre kicsi kocka, piszkos avas szalonát adtak, estére járt megint a meleg étel. Az megint bab volt. És kozmák volt megint.

Harmadik este is éppen olyan kozmák lett. Valami ve-

rés van ezen a jó szerben, hogy ez nem tud főzni, csak kozmákat.

Negyedik este lenese volt a vacsora. A lenese is kozmák.

Ötödnap csuda esett. Egy pesti vendéglős sorstársunk megsérült egyik kezén, otthon maradt maródnak, ő vette át a konyhánkat. Borsót főzött, prima borsót.

Megvacsoráztunk, rágyújtottunk (egy cigarettára még szabad volt lenn maradni), akkor mellém áll egy uriember (aki éppen tegnap mesélte mélabuskéjjel, miket szeretett a Tarjánánál rendelni), odaáll, azt mondja:

— Hogy izlett neked ez a borsó, kérlek?

— Kitűnő volt, nem?

— Én nem tudom kérlek... mintha hiányzott volna valami belőle.

Aha: nekem is hiányzott, csak szegyeltem megvallani. Most már felszabadultam:

— A kozma öregem, ugye!

— Az, az, látod. Nem volt kozmák.

És még tucat bajtársunkat hallottam akkor este, mikor

megállapították, kár, hogy nem volt egy kicsit kozmák a borsó.

Lám, így megszoktuk négy nap alatt.

Ismerik a doktorok azt a jelenséget, hogy a beteg nem csak hogy megszokja a baját, de meg is szokja, hogy ragaszkodni kezd a betegségéhez. Menekülés ez, önméltatlanság. De ezt a tulzást csak a betegek pszichéjétől lehet elfogadni.

Dehogy is óhajtának én arra csábítani, barátain, hogy a kozmát visszakívánják.

Egészségesnek kell lenni, a jót szeretni, az örömet is keresni, így leli kedvét benne a Teremtő.

Hanem, kérlek szépen, emlékezzetek vissza mindig arra a kozmák főzelékre.

Hogy milyen jó volt a bab is, mikor egyéb nem volt. Hogy kozmáson is meg lehetett enni, sőt szeretni lehetett.

Hiszem, hogy ebben a nehéz életben kevesebb lesz a panaszotok és több lesz a lelketekben a meglegedés.

nak élni és gyarapodni. Ez az
múltbéli természetesen nemcsak
a zsidókra vonatkozik, mert
nagyjából tudom, hogy nem-
csak a zsidók között vannak
valutázó, feketélő spekulán-
sok. Tehát ugyanoda térek
vissza, amit már az előbb is
mondottam: mérlegelni, itél-
kezni csak aszerint vagyok
hajlandó, hogy ki, hogyan vesz
részét az új demokrácia meg-
teremtésében. S ha ezt a szem-
pontot így, minden oldalon
érvényesíteni tudjuk, akkor —

ezen a szilárd alapon —
megalkuvás nélkül, kimé-
letlenül küzdhetünk az új
antisemitizmus próbálko-
zásával szemben, mert a
látszatigazságokat is kiho-
zhatjuk a lába alól...

Ezzel a határozott kijelen-
téssel fejeződött be a kétség-
telenül érdekes beszélgetés,
amelynek egy-egy részletére
még visszatérünk.

ANTAI GÁBOR

Egy kis korsó olaj

A véres nap lealkonyult,
Elűt a harci zaj.
A templomban más nem maradt,
Egy kis korsó olaj.

Kívül a hullák czei,
A sírám és a jaj!
A feldúlt szentélyben kigyult
A kis korsó olaj.

Világító kis békéláng...
S még dul még kint a baj,
Egy nap helyett nyolc napig ég
A kis korsó olaj.

(*)

Feldúlt templom ma Izrael,
Visszhangzik benne jaj!
Testvérmilliókból nem maradt,
Csak egy korsó olaj.

Testük, lelkük az égnek szállt...
Kísérte kin és jaj!
Kik megmaradtak, mi vagyunk
A kis korsó olaj.

Lelkünk bár dermedt, csüggedő,
Kinoz és tép a baj,
Csodaképpen mégis kigyul
A kis korsó olaj.

S a zsidó éjszakában ég,
Bár kint még düng a zaj,
Érünkön túl, időnkön túl,
E kis korsó olaj.

GÁCS TERI

Endrei és Sásdi

óra és ékzer szaküzlet

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körút 13.

Hiradó-mozi ház

SZÉFER-TÓRA

új, közönségszerű, gyönyörűen
írott, felszerelve eladó.
„Budapesti” jellegű a kiadása.

Eszmék és értékek

Gabirol filozófiai alapeszméje költeményeiben*

Salamon ibn Gabirol a sze-
rencsétlen sorsú, ifjan elhunyt
költő, a pesszimizmus zsoltá-
rosa a zsidó költészetben. Ő
volt talán a zsinagóga sasa,
Majmoni Mózes mellett a ke-
resztény bölcselőre legna-
gyobb hatást gyakorló zsidó
gondolkodó. Költészetének

mélyreható filozófiai gondola-
tok gyöngyeit vetik fel a lá-
borgó érzelmek hullámain. Ki
ne emlékezne arra a csodála-
tos tavaszdalra, amelyben már
csirája látható annak az isme-
retelméleti elgondolásnak,
mely az érett és kész gabirol
világ szemlélet kiinduló és len-
dítő pontja. A hatalmas termé-
szet világában szemlélődik a
költő. Mily fenséges és gyö-
nyörű minden. Az élet árama
suhau végig a televény földön.

„Rügyek fakadnak, lágy szellők
fússognak,
Kívülről a fák virágkoszorúja.”

És míg az ember ittas má-
morban szemléli a titokzatos
zsunduló világot, addig a szív-
ben lehangoltság és bánat
uralkodik, hogy az emberi ér-
telem a létnek millió titkát
meg nem értheti:

„...S te állsz kábultan, némán,
littasultan,
Szemed csapongva szerte

Irédvez,
Egy sugárt sem adhatsz a fény-
lőzönhöz,
S tudásodból egy harmatepp
se lesz.

Állsz bódult fejjel, szótlan,
lhetetlen,
Miként a szikla és miként a rög,
Egy percere mozdul szíved ifjú

lvágga,
S a változás és a rejtelem örök.
Tavasza nyár jó, hűvös ősz a

nyárra,
Az idő szekere siet, rohan.
S te állsz — oh teremtsnek

lkoránja!
S nem tudod: miért? nem tudod:
lhogyan?”

(Patai József fordítása.)

Az emberi értelem elégiája ez
a gyászdal az éz elégtelensége
miatt. A tüneményeket csak
látni tudjuk, de felfogni és
megérteni az örök valóságot,
a dolgok mélyén rejlő igazsá-
got, nem leszünk képesek
soha. Ez a gondolat, értel-
münk korlátozottságának igaz-
sága, teszi a költőt oly boron-
gón keserűvé, ez pesszimiz-
musának forrása és gyökere.

De más forrásokból is táp-
lalkozik az ő pesszimizmusa:
az emberi élet esendő volta, az

* Részlet Hevesi Ferenc filo-
zófiai történetének kiadására vá-
ró második kötetéből.

emberi sors ezer szerencsét-
lensége, betegség és halál, a
bűnös ember gyarlósága, vét-
keinek sokasága, testiségünk
hináros, moerasas aljassága,
mind azt az eszmét ébreszti a
költőben, hogy ez az anyagi
lét milyen méltatlan, milyen
durva, milyen sötét, milyen
szerecsétlen. Ezt a pesszi-
misztikus gondolatot megrázó
erővel ábrázolja abban a ha-
talmos bölcselői költemény-
ben, melyet az engesztelés nap-
ján olvasnak el lelkük épüle-
sére a benső-égesztő zsidók.
De a királyi korona (Kether
málchuth, a költemény héber
címe) nemcsak a földi lét gyar-
lóságát hirdeti, hanem hirdeti
Isten örök dicsőségét is, nem-
csak azt mondja, hogy borzon-
gató, sötét ez az anyagi világ,
hanem azt is tanítja, hogy
tisztla, örök fény sugárzik Isten
trónusa felől és a komor pesz-
szimizmus feloldódik a vigasz-
taló hitben.

Álljon itt egy kis szemel-
vény ennek a tételnek illusz-
trálására a Királyi koronából:

„Urunk Istenünk! Irgalmad
elvében ítélkezz fölöttünk;
hogy el ne vesszünk: mert vaj-
jon mi az ember, hogy Ma-
gasztalosságodban ítélkezz fe-
lette. A szélizte leheletet,
hogy mérlegelhetné, melynek
nincsen súlya: a tűnő szellőt
meg nem találhatod. Születése
óta gyötrődik és szenved, vi-
harverte lélek, fájdalomra ter-
mett. Olyan, mint a szérűről
szertesodrott polyva, kicsépett
porborja, élete olyan, mint
hervadó fűszál: és Isten, Te
mégis ítélte vonnád? Mióta
világra jött, éjszakája bánat,
nappala sóhajlás. Ha ma emel-
kedik, holnap féreg lakomája,
egy szalmaszálon elbukik és
egy kicsiny féreg fulánkja ha-
lálisan megsebezheti. Bőség-
ben vetkezik, inségben a ke-
nyérfalet miatt bűnbé esik.
Dúsakodásra tömni gyorsabb
a sasoknál és elfelejti, hogy
mögötte leselkedik a halál.
Szükség és baj idején szavai
esengők, buzgó az imája, sok
a fogadkozása; de ha szaba-
dult a bajtól, durván zord lesz
szava, fogadása felejtve, imája
sárba ejtve. Oh, hiába zárja el
ajtáját reccszel, az engesztet
odafér és rejtékébe oson, az
öröket kijátssza és kamrájáb-
ban les reá a halála. Világra
jött s nem tudja, minek; él; és
nem tudja, meddig.

Istenem! nagyobb az én vét-
kem, semhogy elviselni tud-

nám! Mégis segítségért ri-
mámkodom árván. Ha nem re-
mélném a te kegyelmedet,
üldözöm közúl vajjon ki ki-
mélne meg? Azért, ha meg-
semmisítenél is, Hozzád re-
ménykedem, és ha bűnömért
felelni szolítasz, Színed elől
Színed elé menekülök. Mene-
külök Előled — Tehozzád! És
elrejtőzöm napod égető tűzé-
től kegyelmed enyhét adó ár-
nyékába. Elrejtőzöm haragod
elől ottlalmazó árnyékkodba és
irgalmadba kapaszkodom,
amíg meg nem kegyelmezél,
amíg meg nem áldasz.”

Istenhez menekülni az ala-
csony földi létből, ez a költő
lelkének sóvárgása és ez a fi-
lozófus eszmerendszerének
tartalma és törekvése. Akik el-
lentetlet vélnék látni, mintegy
az egyéniség hasadását, a
költő Gabirol és a filozófus
Gabirol között, nagy tévedés-
ben vannak, mert a filozófus-
nak Gabirolban ugyanaz a
célja és törekvése, mint a költő-
tőnek: mind a két egyéniség
egyaránt, az anyagi világ rom-
landó, törpe, sötét és durva
voltát állítja szembe az isteni
tökéletesség fenséges csodájá-
val és mind a két egyéniség
ezt az irt akarja áthidalni; a
költő a tiszta érzelmek, a
forró sóvárgás, a lázas vágy
és a nemes áhitat szárnyain
akar felrepülni a végtelen
űrön és sötétségen kezeztül
feléje tündöklő csillagához,
míg a filozófus a logika pillé-
rein akar hidat építeni, vég-
telen, de biztonságos hidat a
mulandóságtól az örökkévaló-
ság felé.

Ne csináljon lakásgondot,
keresse fel

ifj. Nagyot

VIII., Vas-u. 5.

Szép nagy álló óra

(MÓBUTOR) egy mértékelt belga tá-
kör, egy négyzetméter eladó. Klau-
záltár 11. 11. 9. d. u. 1-3 ó. között

Lebovits Miklós a saját, vala-
mint nővére: özv. dr. Stein-
feld Gáboré, szül. Lebovits
Jolán, São Paulo (Brazília),
unokatestje: dr. Földvári
Tibor, ugyancsak elhunyt
testvérei nevében is tudatja,
hogy rajongóig szeretett
Édesanyját

Lebovits Józsefné

mágyosi törzsi özvegye,
a hit és erény mintaképe.

ki 1945 február elsején le-
hette ki nemes lelkét, folyó
hó 30-án 1949 órákor helyezi
örök nyugovóra a rákoske-
resztúri temetőben.

Találkozás az „Igéret földjé”-vel

A körüli Híradó-moziban a világ különböző tájairól készült felvételeket mutatnak be. Amerika és a Szovjet-Szövetség népeinek életét vetítik a néző elé, hadi szórakozzon és tanuljon: ismerje meg a világot s az összes nemzeteket. A népek önmagukról és hétköznapijaikról készült vonzó és rokonszenves képeket küldenek szét a világ minden mozijába, hogy a közönség barátságát megnyerjék, szívét maguk felé fordítsák s azt akarják, ha a sötét nézőtérrel a szerelmespárok eltávoznak, a forró kézfogás és a lopva izlett csók méze mellett egy szeretetre és megbecsülésre méltó törzs kedves emlékét is vigyék magukkal.

Néztem a Palesztina-filmet. Egy zsidó ember ült mellettem, aki talán az én hasonmásom, a te tükrképem, az ő lelkiismerete. Mindannyiunk nyugtalan arcra volt. Alruhában jelent meg, rangjeitve gubbasztott a zsölyén: a pénztároskisasszony, akinél jegyért megváltotta, azt hitte, szürke és jelentéktelen néző, — egy a sok közül, aki türelmetlenül lesi, mikor kerül rá a sor, de a pénzt csak az üvegkalitka előtt veszi elő, izgalommal s nem akarja elismerni, hogy ezzel az elkésett kapkodással most már ő az, aki feltartóztat másokat, — név szerint férj vagy lovagias fiadalmat, a valóságban szigorú elhatározó közeg volt, aki most örökretra indult.

Senki sem szólította fel erre, de ő önnagától, attól a pillanattól kezdve, hogy örömmel és reméléssel, boldogan és megdöbbenve olvasta a napilapokban, hogy a Híradóban az épülő Szentföldről, az Igéret földjéről közölnek képeket, elhatározta, hogy megnézi. Meg kell néznie — gondolta azonnal —, nemcsak azért, mert a Szentföldről szól, hanem elsősorban azért, mert a Híradóban mutatják be, ahol tárgyilagossá keresztyének, álcázott nyikások, szabadelvűek és osztályöntudatos munkások fordulnak meg.

Nem lesz-e ebből is valami baj? — ez a kérdés volt az első gondolata. Most itt ül a moziban s vizsgálja a környezetet. Nem tudja magát gondatlanul átadni ennek a ritka és rendkívüli találkozásnak, az Igéret földjével. Egész élete így feltétlenül feladatokat ismert: kitálatni azt, mások mit gondolnak róla? Ebben a percben is azon tipegődik, hogy ez az elnyújtott ének, imbolygó és kigunyvott, jellegzetes taglejtés, hosszú szakáll és furcsa ima, milyen halást vált ki a „lőbbi” nézőből, akik zavartalanul élvezték a szovjet tengerészek életéről készült felvételeket, a párisi divathemutatót és a kínai leányok katonai kiképzését? ... A nézőtérben csend.

— Lélekzetüket visszafojtva figyelnek — állapítja meg, feszülten és rettegve attól, hogy

Részlet Ilja Ehrenburg „Lasik Roitschwanz”-ából

(Lasik, a kis homeli szabóeska, egyik hörlőből a másikba vándorolt, mert mindig az igazság körül voltak bajai. Most éppen a lengyel halálról doblák át Németországba. Hogy Ilja Ehrenburg mennyire ismerte a németeket s a német zsidókat, azt az itt következő részlet remekül példázza.)

Lasik össze-vissza bolyongott a városban és figyelmesen nézegette az emberek arcát.

— Ili biztosan lesz valahol egy német hitvallású Mózes.

Valóban, csakhamar egy félreérthetetlen orr bukkant fel előtte. Lasik boldogan szaladt az orr tulajdonosához:

— Megtaláltam tehát Jónapot, Jónapot! Hogy érzi magát? A jó Isten adjon önnek tizenkét fiút s akkor lesz, aki mihamarabbi sirjánál egy szép „Kadist” mond önért. Segítsen rajtam, hiszen maga is zsidó, én is zsidó vagyok és a viszontlátásra a jövő évben Jeruzsálemben! Egy pár rongyos márkára van csak szükségem, hogy Berlinig juthassak és hogy egy kis haragnivalót vehessek magamnak. Lengyelországban nagyon megéheztem. Gondolja meg, bizonyára önnek is voltak szülei és bizonyára azok sem élnek már. Egész életemben imádkozni fogok értük. De ha azt gondolja, hogy jámbor könyveim feleslegesek, akkor szürke szövetből például egy topkát is szabhatok önnek. Sőt...

Rosenblum ur szigorú hangon szakította félbe Lasikot.

— Csak azért értem meg beszédét, mert nem lakom mesze a határtól, de nem vagyok hebreus, hanem igazi német. Természetesen a mózesi hitvalláshoz tartozónak vallom magamat, ez azonban az én magánügyem. A halotti imák elvégzésére már béreltem valakit és nem vagyok olyan gazdag, hogy két embert alkalmazzak, akik drága szüleiért imádkoznak. Jopát pedig nem szoktam viselni. Házi szabóm egyébként Spiegel ur, aki az összes kereskedelmi tanácsosoknak, sőt Krinkenhauer urnak is dolgozik. Ha azonban téli kabátomat rövidebbre akarja szabni, egy öltönyömet ki akarja fordítani, egész gardérobomat ki akarja vasalni, valamint a gyerekek ruháit is ki akarja javítani, adok önnek öt márkát, ámbar ön keleti zsidó és ennél fogva kolerát, tifuszt és bolsevizmust hoz magával, de mégis öt márkát adok, mert ön is mózesvallású.

a következő pillanatban valamelyik suhanc elneveti magát.

De mi történt itt? Senkisémet. A pergőképek váltakoznak: most fiatalok vonulnak ki a munkára, énekelve, fegyverrel, lapáttal, csákánnyal és villával a vállukon, sziklákat zúznak szét és vizet varázsolnak elő a sivatagból. Ez a verjeitkező homlok, izmuktól dagadó kar és felreapott sipka mennyire ismerős, mennyire hasonlít a munkásokéra! Na, hál' Istennek, ezek a zsidók is munkások, legalább látja a világ, hogy nemcsak tőkésekből áll a zsidóság — összegezi olyan felszabadult érzéssel, mint amikor az érettségiző számtanból szerencsésen lefelelt.

Az egész filmet a más szemével nézte, a más fülel hallgatta, a saját szíve csak akkor mert megszólalni és örvendezni, amikor látta, nincs semmi

baj, a közönség nyugodtan felkel a helyéről és mint aki jól szórakozott, eltávozik.

GERVAI SÁNDOR

— Megnyílt a Hechaluc Héber Klubja. November 18-án megnyílt a Hechaluc Héber Klubja Arany János-u. 29. sz. alatt. A megnyitó beszédet dr. Herskovits Félián tartotta. Rámutatott arra, hogy Pesten az ifjúsági mozgalmakban és a mozgalmakon kívül ma már szép számmal vannak héberül beszélők és ezért örömmel látja a héber klubot, mely igyekszik közelhoznia egymáshoz a hebraistákat. Arje Farkas tartott ezután előadást Eric kulturális problémáiról. Beszélt az iskoláról, színházról, irodalomról és művészetről. További összejeveleket minden vasárnap délután 3 órakor.

Emléktábla leleplezés és gyászistentisztelet

Budapest ostromának első zsidó hősi halottai emlékeztetőre.

1944 december 10-én, Budapest ostromának első napján gránát robbant a hitközség székházának harmadik emeletén és a belövés hét halálos áldozatot követelt. A hősi, mártírhaltat halt áldozatok egyikének férje, Várnai Imre, márványtáblát ajánlott fel a halottak emlékének megörökítésére a következő szöveggel:

Ebben a szobában hunyt el Ilja életük lángja Budapest ostromának első napján, 1944 december 10-én, délután három órakor, gránátbeesapódás következtében:

ÉRAUN SÁNDORNÉ
MÜLLER ERZSÉBET
ORMAI KLÁRI
ROTTER ÉVA
SZABOLCS SÁNDOR
Dr. SZERENYI ENDRENE
VÁRNAI IMRENE

... Ők a gettó mártírjai voltak
S haláluk a megváltás —
talán...

ÁLDÁS ÉS BÉKE LEBEG-
JEN EMLÉKÜK FELETT!

Az emléktáblát a zsinagógai naptár évfordulója szerint november 29-én, esütörtökön délután 3 órakor leplezik le a Sip-utca 12. szám alatti székház III. emelet 43. számú szobájában. Az avatóbeszédet Stöckler Lajos hitközségi elnök tartja. Utána, negyed 4 órakor a dohányutcai templomban emlékisistentisztelet lesz az elhunytak emlékeztetőre, amelyen dr. Katona József mond emlékbeszédet.

A Wizo (a Palesztinért dolgozó Nők Szövetsége) f. évi december hó 6-án, esütörtökön délután 3 órai kezdettel a Pesti Izr. Hitközség székházának dísztermében (Sip-u. 12. II. 83.) Chanukka-ünnepet tart, melyre vendégeket szeretettel hív és vár.

INSULINT

VESZÉK saját használatomra.
VAMOS szállítás, VI. Ház-u. 11.

FÜGGETLEN, egyedülálló központú izr. női kétszobás lakással, üzleti helyiséggel és hárszobával.

ÜZLETTÁRSAT KERES

Esetleg házasság. Érdeklődni Dob-u. 11. I. 11. délután 4-6 között.

VILLAMOSSÁGI

Biztosítási cikkek, szerelési anyagok, Vétel, Eladás, Bizomány.
GERŐ SÁNDOR, Bp., VI., Ó-u. 21.

Használt

szinesbutor vétele
Dr. Schleifer butorüzem
Nagymező-utca 53

BUNDÁK Szemere szücsné
ERZSÉBET-KÖRUT 26
nagy választékban olcsón
második emeleten

H I R E K

— Kereszturi Dezső vallás- és közoktatásügyi miniszter hivatalba lépése alkalmából az elmúlt héten látogatást tett a Pesti Izraelita Hitközségnél, ahol az elnökség tagjai és a hitközség főtisztviselői fogadták.

— Ujjalakult a szegedi hitközség. Szegedről jelentik: November 18-án tartotta alakuló közgyűlését a szegedi hitközség. Egyhangú határozattal megválasztotta a hitközség elnökének Stern Mártont. Örökös díszelnök lett dr. Pap Róbert. Elnökhelyettes Gátrner Sándor, kultusz-előjáró Danczinger Dezső, iskolai előjáró dr. Nussbaum Sándor, gazdasági előjáró dr. Lénárt Pál, adóügyi előjáró Robicsék Pál, jogügyi előjáró dr. Wilhelm Lajos, műszaki előjáró Weil Lajos, kulturális előjáró Gábor Arnold. Ifjúsági ügyek előjárója dr. Nemes Géza.

A Tudományegyetem rektora a Zsehsz-ben. Dr. Moor Gyula a Pázmány Péter Tudomány Egyetem rektora a napokban látogatást tett a Zsidó Egyetemi Hallgatók Szervezetében. Részletes beszámolót kért a zsidó diákság elmúlt évi szenvedéseiről és arról a szellemről, amely körében jelenleg működik. Ezután megtekintette a Zsehsz menzáját, könyvtárát és tanulótérmet. A látottak fölött elismerését fejezte ki.

— A VIII. ker. nagyfuvaros-utcai templomkörzet Wertheimer Somát, a templom vezető-templom előjáróját, választmányi ülés keretében f. évi december hó 2-án, vasárnap délelőtt 11 órakor a templomkörzet díszelnökévé választja. Wertheimer Somát, aki most tölti be 80-ik életévét, évtizedek óta a templomkörzet kéztisztviselője, a vallásos életű, lelkes vezetője.

— Halálhíradás. A tragikus hirtelenséggel elhunyt Fehér Arturt, a zsidó költészet művészi megszólaltatóját nov. 20-án temették mély részvét mellett. A gyászszertartást Abrahamson Manó főkéntor végezte az operaházi kórus segédletével, majd dr. Teichmann temetői rabbi méltatta Fehér Artur működését.

Lehonits Józsefné, a tudós mágnesi főrabbi özvegye ez év február 1-én, 81 éves korában Budapesten elhalálozott. Az elhunyt matróna, kinek egész családját deportálták és csak egy fia tért haza, mintaképe volt a jótékony, vallásos, családjáért élő zsidó nagyszónoknak. November 20-án temették a rákoskeresztúri temetőben fekvő férje mellé.

Bécsben képesített
ZONGORAHANGOLÓ

lelkismeretes, jó munkát végez,
EBENSTEIN MÁRTON / Depor-
tálunk Otthona, Ajtósz Dürer-
sor 37.

EGRI KÉPESLAP

Eger, november.

Az érseki város zsidósága mintegy 1000 lélekből állt, melyből 150-en vannak odahaza. A visszatértek munkatáborosok voltak, vagy bujkáltak — mint pl. egy fiatal leány, aki parasztruhában élt Heves-Túrkányban — az öregek és asszonyok valahova Szilváziába kerültek. Az egi zsidók kis hitközségi irodájában, az ódon Koronaherceg-utcában az a hír járja, hogy egy mintegy 330 főből álló asszonycsoportot, melyben sok egi zsidó nő is volt, a Vörös Hadsereg elvitt a Krim-félszigetre, hogy feltáplálja őket.

— Bizunk benne, hogy ezek az asszonyok hazaérkeznek! — mondja Rónai András fényképezőmester, az egyik egi patricius család sarja, — állítólag az én feleségem is köztük van.

— Az én feleségem is! Az én feleségem is! — mondják az egi zsidó férfiak, Illés György, a nyugdíjtervezetéről híres régi kereskedő, a város iparfejlesztésének vezetője, Fischer

Sándor, a hitközség feje, boltosok, iparosok, tisztviselők.

Míg az egi asszonyok sajnos még távol vannak. Eger budapesti zsidó nőket rejtegetett a legnehezebb időkben. Az egi érseki konyhán nyolc budapesti nő bujkált, mint konyhalány és Ágoston Julián ciszterci atya, a neves költő, rejtegette a zsidóság egyik volt vezetőjének özvegyét és Lénárd Sándor szociáldemokrata hírlapíró, az egi lap, az „Igazság” jelenlegi szerkesztőjét. Milassin Kornél főispán — a Mauthausenbe hurcolt ellenállási hős édesatyja — szintén több zsidót rejtegetett lakásán.

— Általában azt kell mondanunk, hogy az érseki város mindent megtett, amit csak tehetett érdeklünkben, megőrizték holmijainak nagyrészét és tiszteletben tartották templomunkat.

Ezt mondják az egi zsidók és örömmel nyugtázzuk haláljukat, mert bizony nem mind-egyik magyar város lakói viselkedtek az érseki város polgáraihoz hasonlóan.

Gazdasági Takaré- és Hite' szövetkezet

A Gazdasági Takaré- és Hite' szövetkezet (Erzsébet-krt. 56.) a múltban is hatékonyan foglalkozott kisemberek megsegítésével és önálló gazdasági tevékenységük alapításával, — újból megkezdte működését. A legkedvezőbb feltételek mellett nyújt kölcsönöket kiskereskedőknek, kisiparosoknak és értelmiségi foglalkozásuknak, hogy újból megkezdhesék tevékenységüket. A Szövetkezet célja a kisemberek kenyérhez juttatása és altruistikus működésével eddig is számos hittestvérünket juttatta megfelelő életlehetőséghez és kenyérkeresethez.

UJÉLET

A MAGYAR ZSIDÓSÁG LAPJA

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VII., Sip-u. 12. — Telefon: 423-930.

Kiadótulajdonos:

A MAGYARORSZÁGI ISRAELITÁK
ORSZÁGOS IRODAJA

Felölös szerkesztő és felelős kiadó:

ROÓZ REZSŐ

Előfizetés egy hónapra 800 Pengő

Beküldött kéziratokat nem örlünk meg s visszaküldésükre nem vállalkozunk.

Nyomatott a Globus nyomdai műintézet Rt. körforgóképein. Fel. nyomdavezető: Margittay Antal.

A zsinagóga naptára

November 25, vasárnap: Kisz-lév 20, hétfő: 21, kedd: 22, szerda: 23, csütörtök: 24, péntek: 25: chanukka első napja, szombat: 26.

Csütörtökön, november 20-án este felé chanukka beköszöntése: délután 4 órakor az összes templomokban meggyújtják az első chanukka-gyertyát.

Szombaton, december 1-én, kell szidra: Vájesev; háftóra: Zechárja II, 14—IV, 7.

IMADÓK:

Ima- házak	Pén- tek		Szombat		Hétkö- nap	
	este	reggel	d. c.	d. n.	este	reggel
Dohány	8/44	7/10	1/24	4/45	7	4
Rumbach	8/44	7/9	3/44	4/45	7	4
Bethlen	8/44	7/10	1/24	4/45	7	4
Csáky	8/44	7/10	1/24	4/45	7	4
Dózsa	8/44	7/10	1/24	4/45	7	4
Nagyfuv.	8/44	8	1/24	4/45	7	4
Páva	8/44	9	1/24	4/45	7	4
Zugló	8/44	7/10	1/24	4/45	7	4

A pesti templomokban novem-ber 30-án és december 1-én funkcionálnak:

Dohány-utcai templomban péntek este prédikál: dr. Hevesi Ferenc, szombat délelőtt prédikál: dr. Herskovits Fábrián, előimádkozik: Abrahamson Manó.

Rumbach Sebestyén-utcai tem-
plomban szombat délelőtt p.
dikál: dr. Fischer Benjámin,
előimádkozik: Mandel Lajos.

Bethlen-téri templomban pén-
tek este prédikál: dr. Schwarcz
Benjámin, előimádkozik: Katz
Israel.

Csáky-utcai templomban pén-
tek este prédikál: dr. Berkovits
József, előimádkozik: Hersko-
vits Béla.

Dózsa György-utcai templom-
ban péntek este prédikál: dr.
Mandel Miklós, előimádkozik:
Purjesz Mór.

Nagyfuvaros-utcai templom-
ban péntek este prédikál: dr.
Salgó László, előimádkozik:
Spitzer Jakab.

Páva-utcai templomban pén-
tek este prédikál: dr. Rosen-
blum Manó, előimádkozik: Ten-
nebaum Dávid.

Zuglói templomban szombat
delelőtt prédikál: dr. Bernáth
Miklós, előimádkozik: Farkas
Emil.

Budai Istentiszteletek: (Pén-
tek este 8/44, szombat délelőtt
11/11.) III., Zeignond-utca 49.
Predikál: dr. Benoschofsky Im-
re, előimádkozik: Sirota Sán-
dor. — XI., Roeskay-ut 37. Pre-
dikál: dr. Klein Miklós.

Kávéház, vendéglői berendezé-
sek, gyorsmérlegek, National-
kasszák, írógépek, vétel eladás,

Rosenfeld

Népszínház - utca 31.

KERESÜNK

orthodox sochei übodekot

azonnalra, lehet családok is. Ter-
mészetbeni javadalmazás, Gim:
Schmelzer, Kecel.